YmV YSL vakuudet, vesilain aloite 17.2.2022

Jari Natunen, Ympäristöbiokemisti, FT
Erityisasiantuntija

Suomen luonnonsuojeluliitto

Yhteenveto

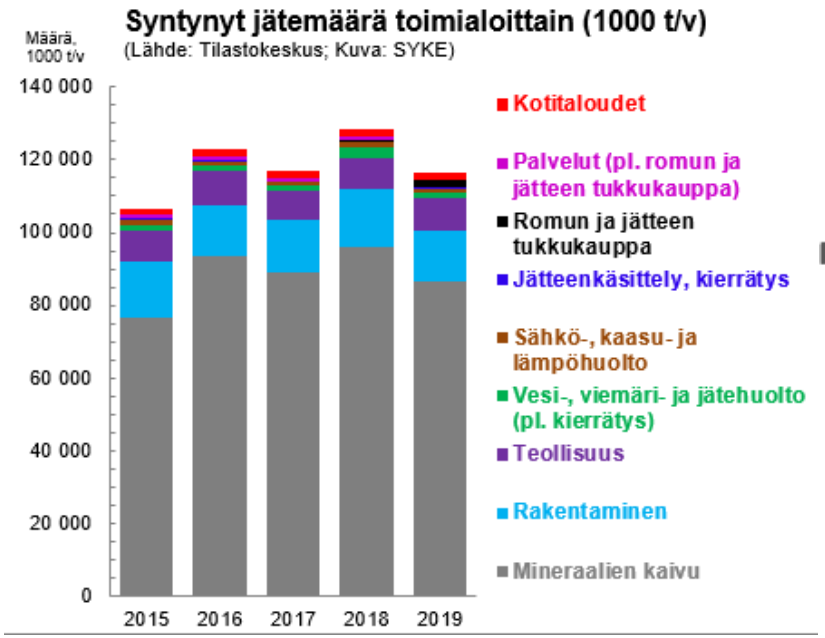
- kaivosten jätevakuuksien parantaminen tärkeää
- Vakuukusien kattavuudessa on ongelmia:
  -louhosvedet, onnettomuusvedet, pilaantuminen PIMA

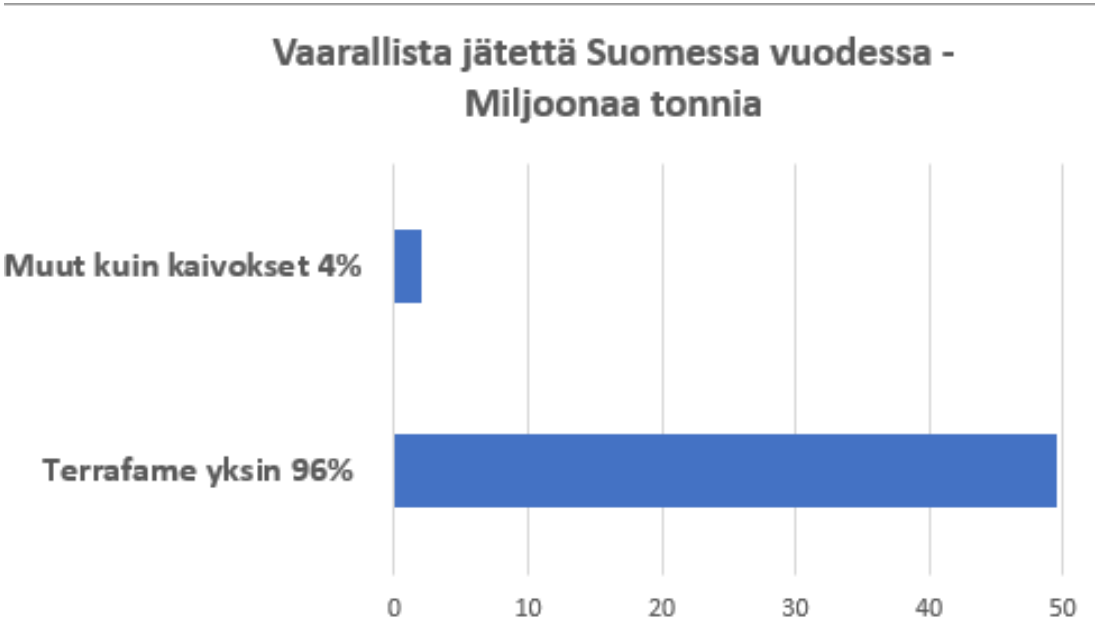
  - § 59 2 momentin poisto vakava virhe, jota korostaa korostaa samanaikainen kaivoslain vakuuden ristiinkätön heikentämispyrkimys
- kiireellinen johtuen äärimmäisen suuresta ja hallitsemattomasta ongelmasta
- tärkeää viitaten Eduskunnan lausumaan CETA-vapaakauppasopimusta hyväksyttäessä
- YSL 89§ tärkeä kaivoksien ja jätteiden kanssa

YSL 59.1 jätteenkäsittelyn vakuus

- 59 §:n (1 momentti) lisäysehdotus
- Vakuus voidaan jättää vaatimatta muuta kuin kaatopaikka- **TAI KAIVANNAISJÄTEALUE-** toimintaa harjoittavalta..
- Kaivannaisjätealueet merkittävästi kaatopaikkoja suurempia ja kertaluokkia vaarallisempia

Kaivostoiminnan ongelma- Jätemäärä

Lähteet: 1. Kokonaisjätemäärä https://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B17C451A1-A816-451A-AD1B-A99AE965FCDB%7D/151747

2. Kaatopaikalle sijoitettava vaarallinen jäte (SYKE ei tilastoi vaarallisia kaivannaisjätteitä, vain vaarallisia kaatopaikkajätteitä)

3. Terrafame 18 Mt prosessijätettä ja 18- 45 Mt sivukiveä ylupahakemus 20.12.2018 sivu 14 viimeinen kappale https://ylupa.avi.fi/api/v1/documents/attachment/4704269 sivukiven luokitus KL2 ylupa Sivu 30, kappale 4.1.6 3. kappale. https://ylupa.avi.fi/api/v1/documents/attachment/4704794 30 vuotta- 1500 Mt, laajennus 60 vuotta 3000 Mt

1 ja 2: https://www.ymparisto.fi/fi-fi/kulutus_ja_tuotanto/jatteet_ja_jatehuolto/jatesuunnittelu/valtakunnallisen_jatesuunnitelman_seuranta

YSL 59.1 jätteenkäsittelyn vakuus

- 59 §:n (1 momentti) lisäysehdotus
- Velvollisuus vakuuden asettamiseen, myös muulle vastuutaholle ympäristövahinkojen korvauslain, ympäristövahinkojen korjaamislain, ympäristönsuojelulain ja kaivoslain perusteella
  - Toiminnan jatkaja, siirronsaaja, esim. Särkiniemen kaivoksen konkurssi, jossa ulkomainen jatkaja tyhjensi pesän ja jätti yli miljoonan vastuut yhteiskunnalle
  - Talvivaara-Terrafame korvaussotku

Särkiniemen kaivos Leppävirralla

https://www.apu.fi/artikkelit/sarkiniemen-kaivos-kuka-vastaa-ympariston-tuhoista-veronmaksaja

YSL 59.1 jätteenkäsittelyn vakuus

- 59 §:n (1 momentti) lisäysehdotus
- Kaivostoiminta ja koelouhintatoiminta, joka käsittää vaarallisia ja ei-pysyviä jätteitä edellyttää aina vakuutta. Kaivos/kaivoskoetoiminnassa ja malminetsinnässä syntyvien jätteiden haitallisuus ja vakuustarve on selvitettävä YVA-, ympäristölupamenettelyssä tai YSL-ilmoituksella sekä kaivannaisjätesuunnitelman avulla, kun jätteiden määrä ylittää näiden menettelyjen rajat
- Malminetsinnän jätteelle säätelytarve vrt kullanhuuhdonnan lupa- ja ilmoitusrajat

YSL 59.2 palautettava, lisäehdotus

- 59 §:n (2 momentti) takaisin ja lisäysehdotus
- Vakuudesta voidaan suorittaa ne kustannukset, jotka ovat tarpeen 1 momentissa tarkoitettujen ja asianomaisessa **KOETOIMINTAILMOITUKSESS**A TAI luvassa **TAI SELLAISEEN LIITTYVÄSSÄ SULKEMISSUNNITELMASSA, LUVAN JÄLKITARKKAILUSSA TAI VASTAAVASSA LUPAAN LIITTYVÄSSÄ JÄLKIHOITOVELVOITTEESSA** tarkemmin määrättyjen velvoitteiden suorittamiseksi.
- louhosvedet, onnettomuusvedet, pilaantuminen PIMA
- Kainuun ELY kannatti alkuperäistä 2 momenttia

YSL 61 § (ja 89 §)

- Luvassa ~~voidaan~~ TULEE määrätä, että toiminnanharjoittajan on arvioitava vakuuden riittävyyttä 59 §:ssä tarkoitetuista toimista aiheutuviin kustannuksiin määräajoin ja ilmoitettava tästä valvontaviranomaiselle
- **YSL 61**
- Tiiviimpi lupien tarkastusväli vaarallisille ja kaivannasijätteille

YSL 89 §

- Esitämme 2 momentin kohtaan 2) muutosta: “toiminnasta voi aiheutua tässä TAI MUUSSA LAISSA kielletty seuraus”.
- kaikissa ympäristöä koskevissa laeissa ei ole vielä ympäristöjärjestöille tehokkaita vireillepano- tai muita keinoja puuttua lain rikkomiseen
- Esitämme 2 momentin kohtaan 4) muutosta: “toiminnan ulkopuoliset olosuhteet TAI TOIMINTA ovat luvan myöntämisen jälkeen olennaisesti muuttuneet…”.
- Aina toiminnaharjoittaja ei tule hakeneeksi itse lupaa toiminnan olennaisiinkaan muutoksiin

YSL 89 § 2 momentti

- Esitämme 2 momentin kohtaa 6) “lupamääräyksen perusteiden havaitaan olevan virheelliset”.
- esitämme uutta kohtaa 6) “lupamääräyksen perusteiden havaitaan olevan virheelliset”
- Käytössä koettu ongelma Kaapelinkulman kaivoksen ilmeisen virheellisen ympäristöluvan kanssa, suuret ongelmat olisi voitu estää, mutta laki ei toiminut järkevästi

YSL 89 § uusi 3 momentista koskien vakuuslupamääräyksen muuttamista

- aloiteoikeus täytyy olla myös momentin 1 yhdistyksillä ja säätiöillä.
- Ympäristöperusoikeuden toteutumisen tehokkaan toteutumisen näkökulmasta turvata myös kansalaisyhteiskunnan mahdollisuudet vaikuttaa
- Mikään viranomainen ei toistaiseksi ole ottanut vastuuta kaivosjäteongelmasta ja esim. Talvivaara-Terrafamen jätekriisien hallinta on ollut kansalaisten valvottavana

75% jätteestä on kaivannaisjätettä, suurin osa siitä ongelmajätettä

- Eri säätely, kaivannaisjäteasetus, tiukkoja normeja
- Ympäristöluvitus ei huomioi sulkemisen jälkeisiä vaikutuksia, laiton tila vesi- ja kaiv.j.-lakien suhteen
- Yhdelläkään kaivoksella ei ole uskottavaa selvitystä jätteiden pitkäaikaisista vaikutuksista
- Happoa muodostava jäte tuhansien vuosien ongelma, hapan kaivosvaluma
- Liukoiset pitoisuudet jopa yli vaarallisen eli ongelma- jätteen normien

Kangasjärven kaivos, hapan kaivosvaluma

https://yle.fi/uutiset/3-11555314

Keski-Suomen ja Pohjois-Savon rajalla on Kangasjärven kaivoksen jätealue. Maaperä kiiltelee hopeisena sinkistä. Sivukivet tuottavat happoa eikä kasvillisuutta ole juuri lainkaan louhoksen reunalla. Kuva: Sami Takkinen / Yle

Orijärven kaivos, Kisko, Varsinais-Suomi https://yle.fi/uutiset/3-11566353

Videon kuvaaja Samuli Holopainen ja leikkaaja Topi Nurmilaakso.

Orijärven kaivos

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Orij%C3%A4rvi_Mine#/media/File:Orij%C3%A4rven_kaivos_1.jpg

Prof. Matti Saarnisto: ”Kainuun ikiliikkuja”

https://www.aamulehti.fi/raha/geologian-professori-on-kummallista-etta-paaministeri-puhuu-edelleen-terrafamen-ihmeesta-24258236 kuva aamulehti

Terrafame-Talvivaaran kaivannaisjätteet

- Puolet Suomen kaikesta jätteestä kapseloidaan Kainuuseen? Vuotaa ennemmin tai myöhemmin
- Vuoksen ja Oulujoen vesistön vedenjakaja 1000-vuotinen uhka vesistöille
- 50 miljoonaa tonnia vaarallista jätettä vuodessa 30-60 vuotta, 10 tn/kansalainen vuosi. Sopisi kenen takapihalle?
- Kolmen Olkiluodon onkalon verran uraania
- 1 akku 30-40 kg nikkeliä:
  - 50 tonnia vaarallista (ongelma)jätteitä
    - 100 kg raskasmetalleja, 1 kg uraania, muodostaa 15 tn happoja
    - 6 tonnia CO_2 pelkkänä reagenssipäästönä

KIITOS

Suomen luonnonsuojeluliitto